

Karolína TŮMOVÁ

Sirotčí registra na panství Jindřichův Hradec v letech 1693–1699

Bakalářská práce, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita, České Budějovice 2022, 75 stran textu, 10 stran tabulkových a obrazových příloh.

Na samém počátku své bakalářské práce její autorka uvádí: „*Téma sirotek a sirotčí agendy na Jindřichohradecku jsem si vybrala z osobních důvodů. Jednak pro můj osobní zájem o sociální dějiny, zvláště o sirotčí agendu, a potom také pro své vlastenecké cítění k místu svého bydliště.*“ (Úvod, s. 7) Po přečtení předložené práce nelze jinak než souhlasit – autorčino zaujetí danou problematikou i její pozitivní vztah k regionu a jeho historii jsou zde neoddiskutovatelně přítomné a bezpochyby představují jeden z kladů hodnoceného díla.

Kolegyně Tůmová si tedy jako téma svého bakalářského spisu zvolila podrobnou analýzu sirotčích register z konce 17. století vedených vrchnostenskou správou na jindřichohradeckém panství. Ze tří dochovaných svazků sirotčích register z let 1652/1694–1699 (?),¹ uložených ve fondu Velkostatek Jindřichův Hradec v jindřichohradecké pobočce Státního oblastního archivu Třeboň, se autorka konkrétně zaměřila na soupis z roku 1694. Dále Karolína Tůmová pracovala s nezbytnou domácí (starší i novější) odbornou literaturou vážící se k tématu.

Svou bakalářskou práci si velmi vhodně rozdělila do dvou větších celků, vnitřně členěných – vedle úvodního pojednání a závěrečného shrnutí – do celkem tří kapitol; součástí práce je rovněž nezbytný soupis použitých zdrojů a oddíl dvou pečlivě sestavených tabulek a jednoho grafu i vhodně zvolených ukázek zápisů v registrech a zkratkách v nich užívaných. První, kratší část kvalifikačního spisu kolegyně Tůmové zahrnuje dvě kapitoly a je založena především na zdařilé kompilaci prostudované literatury. Zatímco první kapitola (s. 10–28) přibližuje fungování vrchnostenské správy jak v obecné rovině, tak zejména na panství Jindřichův Hradec v 17. století (s časovými přesahy do předcházejících, resp. následujících období), tak druhá kapitola (s. 29–35) je věnovaná terminologickým záležitostem a otázkám sirotčího práva v raném novověku.

Druhou polovinu práce tvoří pouze jedna, zato však rozsáhlá kapitola (s. 36–70), která přináší jak přehled a hodnocení dochovaných pramenů sirotčí agendy ve fondu Velkostatek Jindři-

¹ V názvu práce autorka vymezuje časové rozmezí register léty 1693–1699, na s. 35 naopak uvádí pouze léta 1694–1699 a na s. 39 opět pracuje s časovým rozsahem 1693–1699 s tím, že jedna kniha je z roku 1694, další z roku 1699 a poslední zahrnuje léta 1652–1695, přičemž zde převažují údaje z roku 1695.

chův Hradec, tak podrobnou charakteristiku zvoleného soupisu z roku 1694 a následnou analýzu tohoto pramene. Na základě zjištěných údajů pak přibližuje jednotlivé „...*oblasti vrchnostenské poručenské správy nad sirotky a dalšími osobami a informace, které sirotčí registra poskytují.*“ (s. 41). Vcelku zdařile tak dokládá rozsah výpovědní hodnoty daného pramene a badatelské možnosti jeho využití. Tento přístup a způsob zpracování, stejně jako zvládnutí paleograficky náročného pramene spolu s pečlivě zpracovanými přílohami a mnoha novými, cennými informacemi, které Karolína Tůmová v textu předkládá, patří rovněž k pozitivům hodnocené práce. Ta tak představuje velmi solidní východisko pro „*další hlouběji zaměřený výzkum*“ této problematiky, jak se o tom zmiňuje i sama autorka v úplném závěru svého kvalifikačního spisu (s. 72).

A to je také jeden z důvodů, proč pokládám za nezbytné diplomantku upozornit na některé nedostatky (z větší části zbytečné), které se v práci vyskytují, bohužel, ne ve zcela zanedbatelném počtu a kazí tak výsledný dojem z četby. Z jazykového hlediska je práce napsána vcelku dobře, přesto ve finální verzi obsahuje relativně hodně neopravených překlepů (např. s. 25, 29, 34, 39, 44, 51 aj.), několik gramatických chyb (s. 26, 66, 77 aj.), na několika místech se jedná o užití jiného typu písma (obsah, s. 41). Rovněž grafická úprava práce by si zasloužila více péče, resp. celkové zpřehlednění textu (tj. nadpisy, uspořádání a zvýraznění podkapitol). Z formálního hlediska postrádám uvedení zdrojů, na jejichž podkladě byla sestavena tabulka v Příloze č. 2, dále chci upozornit na nedůslednosti při užívání kurzívy v poznámkovém aparátu a zkrácených citací, u poznámky č. 318 a 322 není uveden zdroj, na který autorka odkazuje. Podobné nedostatky shledávám i v závěrečném soupise literatury a pramenů, ať již se jedná o nedůslednosti v užívání kurzívy, chybějící paginaci u všech časopiseckých příspěvků uvedených v seznamu či zvláštní dělení na monografie a sborníky, resp. články, přičemž v obou kategoriích se nacházejí články publikované v periodikách. Upozorňuji též na neobvyklé uvádění (v soupise literatury i v poznámkovém aparátu) editorky v případě dlouhodobě vycházející odborných periodik (AUPO a Historica Olomucensia), resp. chybné uvedení editorky jedné kolektivní monografie.

Z věcného hlediska chci autorku jednak pochválit, že svůj výklad o historii a majitelích jindřichohradeckého panství i jednotlivých sférách působení vrchnostenské poručenské správy vždy důsledně zasadila do širšího kontextu. Na druhé straně je zde někdy patrná závislost na starší literatuře a navíc některé pasáže textu jsou nesystematicky pojaté, což místy působí poněkud nepřehledně, resp. není vždy zcela zřejmé, do kterého časového úseku autorka svá konstatování zasazuje a občas se tak dopouští nepřesností. Asi nejvýrazněji se toto projevilo na s. 55–58, kde bych si s kolegyní dovolil v několika případech nesouhlasit či

některá její tvrzení zpřesnit (např.: povinná školní docházka byla fakticky zavedena až za vlády Josefa II.; v 16. století se školská síť v českých zemích rozšířila nejen o luteránské, ale i bratrské školy a působily zde i školy židovské; jezuité universitu převzali již v roce 1622, spojení – nikoli oddělení, viz pozn. 220 – původně utrakvistického Karolina s jezuitským Klementinem formálně potvrdil unijní dekret z roku 1654, kdy byla škola též přejmenována na Karlo-Ferdinandovu universitu; v případě Jindřichova Hradce byla zakládací listina celé koleje Tobaryšstva Ježíšova – nikoli jen gymnasia, to bylo součástí koleje – vydána již 20. ledna 1594, zatímco 4. července 1595 byl položen základní kámen stavby /dokončena byla v roce 1605/ a provizorní výuka v gymnasiu byla zahájena již v srpnu a nikoli v září 1595; 21. září 1604 byla vydána zakládací listina studentského semináře [=internátu], jehož stavba v sousedství koleje a gymnasia byla realizována v letech 1606–1608; v době třicetileté války nebylo gymnasium uzavřeno, jezuité se do města vrátili již v prosinci 1620 a záhy obnovili i výuku – od roku 1627 ve všech třídách –, která probíhala po celou dobu nepřetržitě, vyjma let 1631–1632, tj. škola byla plně funkční, atd.).²

Při hodnocení předložené bakalářské práce se tyto okolnosti, navzdory jejím výše uvedeným kladům a nezpochybnitelným přínosům, nemohou neodrazit v konečném hodnocení. Závěrem posudku tak mohu konstatovat, že předložená práce kolegyně Karolíny Tůmové splňuje požadavky kladené na kvalifikační bakalářské práce, a proto ji doporučuji k obhajobě, ale vzhledem k výše uvedeným připomínkám navrhuji její klasifikaci, bohužel jen, stupněm **velmi dobře**.

V Českých Budějovicích 24. 8. 2022

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.

² Blíže k tomu srov. Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Velkostatek Jindřichův Hradec, *Historia Collegii Novodomensis Societatis Iesu*, sign. III Kb, č. knihy 84, zejm. f. 1–156 a též Miroslav NOVOTNÝ, *Jindřichohradecká kolej Tovaryšstva Ježíšova v letech 1594–1618*, in: *Opera historica* 1998, 6, s. 371–385 a TÝŽ, *Kolej Tovaryšstva Ježíšova v Jindřichově Hradci v letech 1594–1648*, in: *Minulost, současnost a budoucnost gymnazijního vzdělávání (Z Českého ráje a Podkrkonoší 2000, 5. Supplementum)*, Semily 2000, s. 129–138.

è